

DÍOGENÉS LAERTIOS

ŽIVOTY, NÁZORY A VÝROKY
PROSLULÝCH FILOSOFŮ

filosofická knihovna

NAKLADATELSTVÍ ČESKOSLOVENSKÉ
AKADEMIE VĚD

- 22 Thalés byl, jak praví Hérodotos,⁵⁶ Dúris⁵⁷ a Démokritos, synem Examyovým a Kleobúliným, z rodu Thélidů, což jsou Foiničané, neurozenější z potomků Kadmových a Agénorových.⁵⁸ Byl jedním ze sedmi mudrců, jak poznamenává i Platón,⁵⁹ a byl první pojmenován mudrcem v době, kdy byl archontem v Athénách Damasiás,⁶⁰ za něhož bylo stanoveno všech sedm mudrců, jak praví Démétrios Faléřský⁶¹ v *Seznamu archontů*. Byl zapsán do seznamu občanů v Mílétu, kam přišel s Neileem,⁶² vypuzeným z Foinikie; podle většiny spisovatelů byl však rodilým Míléťanem a ze skvělého rodu.
- 23 Byl nejprve politicky činný a pak se věnoval zkoumání přírody. Podle některých nezanechal žádný spis, neboť jemu připisované *Hvězdářství pro plavce* prý je od Fóka ze Samu.⁶³ Kallimachos⁶⁴ ho zná jako objevitele Malého medvěda, neboť praví ve svých *Iambech* toto:

*a hvězdy Vozu Malého prý stanovil,
jímž svoji dráhu řídí plavci foiničtí.*⁶⁵

Podle některých napsal jen dva spisy: *O slunovratu* a *O rovnodennosti*, pokládaje ostatní zjevy za nepoznatelné. Někteří soudí, že se první zabýval hvězdářstvím a předpověděl zatmění slunce⁶⁶ a slunovraty, jak tvrdí Eudémios v *Dějínách hvězdářství*; obdivuje se mu proto Xenofanés i Hérodotos a svědčí o tom Hérakleitos i Démokritos.⁶⁷

^{55a} Všechny letopočty u jmen filosofů jsou před naším letopočtem.

⁵⁶ Hérodotos píše o Thalétovi I 74 a 170.

⁵⁷ Dúris ze Samu (asi 340–280), autor *Dějin Hellady* (od bitvy u Leukter r. 370 do r. 281) a *Letopisů samských*.

⁵⁸ Agénór, mytický král foinický, otec mytického zakladatele Théb a Diovy milenky Európy.

⁵⁹ V *Prótagorovi* 343 A.

⁶⁰ Archón, zvaný epónymos, byl nejvyšší úředník athénský, předseda ve sboru devíti archontů, podle něhož se počítaly roky; měl dozor nad rodinami a obstarával některé náboženské slavnosti. — Damasiás byl archontem r. 582 př. n. l. Aristotelés o něm hovoří v *Athénské ústavě* ve spojitosti s nepokojí, jež vznikly v Athénách po Solónovi.

⁶¹ O něm vykládá DL v kn. V, § 75–85.

⁶² Neileos, syn posledního athénské krále Kodra, mytický zakladatel Mílétu.

⁶³ Fókos ze Samu, osoba jinak neznámá.

⁶⁴ Kallimachos z Kyrény (v III. stol. př. n. l.), básník (skládal elegie a jamby) a literární historik v Alexandrii.

⁶⁵ Heléni se řídili při plavbě Velkým vozem, Foiničané Malým vozem (Ovidius, *Tristia* IV 3, 1–2).

⁶⁶ R. 585 př. n. l. (srov. Hérodotos I 74).

⁶⁷ Hérakleitos (zl. B 38 Diels), Démokritos (zl. A 115).

Někteří, a k nim patří i básník Choirilos,⁶⁸ tvrdí, že první prohlásil duše za nesmrtelné. První též vypočítal dráhu Slunce od slunovratu k slunovratu a podle některých první určil velikost Slunce jako 720. díl kruhu slunečního a právě tak i velikost Měsíce vzhledem ke kruhu měsíčnímu. První též nazval poslední den měsíce „třicátkou“ a podle některých první vykládal též o přírodě.

Aristotelés a Hippíás tvrdí,⁶⁹ že přičkl i neživým věcem účastenství na duši, a usuzuje tak podle magnetovce a jantaru. Podle Pamfily⁷⁰ naučil se geometrii u Egypťanů a první vepsav do půlkruhu pravouhlý trojúhelník obětoval za to býka. Jiní, mezi nimi též matematik Apollodóros,⁷¹ to přičítají Pýthagorovi. Tento nejvíce rozvinul objevy, jež přičítá Kallimachos v *Iambech* Frygu Euforbovi,⁷² jako např. objev nerovnostranných trojúhelníků, jako i vše, co souvisí s naukou o čárách.

Zdá se, že Thalés dovedl velmi dobře poradit i ve věcech politických. Když totiž poslal Kroisos k Mílétským posly žádat o spojenectví,⁷³ zabránil tomu; a to záchránilo obec, když se jí zmocnil Kýros. Sám však o sobě praví, jak poznamenává Hérakleidés, že se stal samotářem a stranil se veřejných věcí. Někteří však tvrdí, že se oženil a měl syna Kybistha, druzí naproti tomu píší, že zůstal neženat a přijal za vlastního syna své sestry. Když se ho ptali, proč nemá vlastní děti, řekl prý, že z lásky k dětem. Vypravuje se též, že když ho matka nutila, aby se oženil, odpověděl: „Není na to ještě vhodná doba,“ a když v dospělém již věku na něho naléhala, pravil: „Už není na to vhodná doba.“ Hierónymos z Rhodu⁷⁴ pak vypravuje v 2. knize *Rozmanitých poznámek*, že chtěl ukázat, jak je snadné být bohatým,

⁶⁸ Choirilos ze Samu (V. stol. př. n. l.), epický básník, přítel Hérodotův, opěvoval v nezachovaném eposu vítězství Athéňanů nad Peršany ve válkách řeckoperských; byl prý za to bohatě odměněn zlatem.

⁶⁹ Aristotelés ve spise *O duši* I 2, 405 a 19 a sofista Hippíás (v V. stol. př. n. l.) v neznámém spise.

⁷⁰ Pamfily, učená Egypťanka za císaře Neróna (v I. stol. n. l.), žila se svým manželem Sókratidem v Epidauru na Peloponnésu a sbírala anekdoty o filosofech; vydala je v *Poznámkách* o 33 knihách.

⁷¹ Matematik Apollodóros, blíže neznámý, je snad totožný s Apollodórem z Kyziku, jež cituje DL IX 38.

⁷² O Frygu Euforbovi srov. výklad v životopise Pýthagorově VIII 4.

⁷³ Kroisos si předcházet Míléťany též hojnými dary věštřně Apollónově v Didymě (jižně od Mílétu).

⁷⁴ Hierónymos z Rhodu, peripatetický filosof a dějepisec (v III. stol.); DL uvádí jeho *Smišené poznámky* a spis *O zdržení se úsudku*.

najal si lisovny oleje, protože předvídal, že bude hojná úroda oliv, a získal nesmírné množství peněz.

27 Za pralátku všech věcí určil vodu a svět prohlásil za oduševnělý a plný daimonů. Určil prý též roční období a rozdělil rok na 365 dní. Nikdo ho neuvedl do vědeckého bádání, ledaže se stýkal s kněžími, když přišel do Egypta. Hierónymos o něm praví, že vypočítal výšku pyramid podle jejich stínu, změřiv jej právě v tom čase, když náš stín má stejnou velikost jako naše tělo. Podle zprávy Mínyovy⁷⁵ byl v úzkém styku s milétským samovládcem Thrasybulem.

28 Dobře je znám příběh s třínožkou, kterou našli rybáři a lid milétský poslal mudrcům jednomu po druhém. Vypravuje se totiž, že nějací iónští mladíci odkoupili od milétských rybářů úlovek. Když vytáhli třínožku, vznikl o ni spor, až poslali Milétané o ní dotaz do Delf; a bůh jim vydal tuto odpověď:

*O třínožce se tážeš, milétský potomku, Foiba?⁷⁶
Ze všech kdo v moudrosti první je, tomu já třínožku dávám.*

Dali ji tedy Thalétovi, ale ten jinému a ten opět jinému, až se dostala k Solónovi. Ten však pravil, že první v moudrosti je bůh, a poslal třínožku do Delf. Kallimachos to však v *Iambech* vypravuje jinak, převzav to od Maiandria z Milétu.⁷⁷ Jakýsi Arkadčan Bathyklés prý totiž zanechal po sobě miskou a uložil dát ji tomu, kdo svou moudrostí 29 způsobil nejvíce dobrého. Dali ji tudíž Thalétovi, od něhož putovala dokola, až přišla zase zpět k němu. Ten ji poslal Apollónovi Didymskému⁷⁸ s těmito slovy podle Kallimacha:

*Mě dává Thalés vládci lidu Neilea,⁷⁹
když dvakrát obdržel mě co dar vítězný.*

V řeči nevázané zní takto: „Thalés Milétský, syn Examyův, Apollónovi delfskému zasvěcuje čestný dar Helénů, který dvakrát obdržel.“⁸⁰

⁷⁵ Mínyés, osoba neznámá.

⁷⁶ Foibos (jasný), příjmení Apollónovo zvláště jako boha slunce.

⁷⁷ Maiandrios z Milétu, z doby helénistické, autor dějin Milétu.

⁷⁸ Milétané uctivali Apollóna Didymského, jenž měl svatyni a věštírny v místě zvaném Didymé (též Branchovce; je to původně jméno rodu dědičných kněží Branchovců této věštírny) u Milétu.

⁷⁹ Neileós, syn Poseidónův, otec Nestorův, král v Pylu (v záp. části Peloponnésu); jeho potomci se odstěhovali do Athén, kde se ujali kralování. Z jejich rodu pocházel též poslední král athénský Kodros, jehož syn založil Milét (srov. pozn. 62).

⁸⁰ Kallimachos proměnil toto prozaické věnování Thalétovo ve verše, jambické

Hoch Bathykleův, který chodil s tou miskou, jmenoval se Thyrión, jak praví Eleusis v spise *O Achilleovi*⁸¹ a Alexón z Myndu⁸² v 9. knize *Mythických příběhů*. Eudoxos z Knidu⁸³ a Euanthés z Milétu⁸⁴ však vypravují, že kdosi z přátel Kroisových dostal od krále zlatý pohár, aby jej dal nejmoudřejšímu z Helénů, a ten jej dal Thalétovi. Pohár pak prý obehl dokola, až se dostal k Chilónovi. Ten se dotazoval Apollóna Pythijského,⁸⁵ kdo je nad něho moudřejší. Bůh odpověděl, že Mysón, o němž ještě promluvíme. (Přivrženci Eudoxovi ho kladou místo Kleobúla, Platón pak místo Periandra.⁸⁶) Apollón o něm odpověděl toto:

*Pravím, že jakýsi Oitájan⁸⁷ Mysón v Chénu se zrodil,
nad tebe značně věhlasným rozumem vynikající.*

Tazatelem pak byl Anacharsis. Podle platónika Daímacha⁸⁸ a Klearcha poslal Kroisos miskou Pittakovi a od něho obešla všechny mudree. Andrón⁸⁹ však tvrdí v spise *O třínožce*, že Argejští určili třínožku jako čestnou odměnu za zdatnost nejmoudřejšímu z Helénů; byl vyvolen Aristodémos ze Sparty, ale ten ji postoupil Chilónovi. Aristodéma 31 vzpomíná též Alkáios⁹⁰ takto:

trimetry kulhavé (chóliamby), tj. s dlouhou slabikou místo krátké v šesté stopě.

⁸¹ Tento autor spisu *O Achilleovi podivného jména* (značí totiž též město v Atice, proslulé mystériemi Démétrinými) je osoba jinak neznámá.

⁸² Je to pravděpodobně Alexandros z Myndu v Karii (z I. stol.), autor mythických vypravování a spisu *O zvířatech*.

⁸³ O něm vykládá DL v kn. VIII, § 36–91.

⁸⁴ Jinak neznámý autor spisu *O sedmi mudrcích*.

⁸⁵ Apollón Pythijský je Apollón, pojmenovaný podle starého jména Delf Pýthó, jako jeho věštící kněžka se nazývala Pýthia.

⁸⁶ V *Prótagorovi* 343 A.

⁸⁷ Zvaný tak podle horstva Oity na hranicích střední Hellady a Thessalie.

⁸⁸ Osoba neznámá. Snad jde o Daidacha, jenž psal podle Plútarcha o Solónovi.

⁸⁹ Andrón z Efesu (IV. stol.) psal ve spise *O třínožce* o sedmi mudrcích.

⁹⁰ Alkáios z Mytilény na Lesbu byl vynikající lyrik z konce VII. a ze začátku VI. stol. př. n. l. Jeho citovaná skladba obsahuje nejspíše čtyři rytmické členy, z nichž první dva jsou čtyřstopé řady smíšené, daktylo-trochejské a jambicko-anapestické, následuje trojstopá řada daktylská jako básníkův projev souhlasu; zakončení pětistopou řadou daktylskou obsahuje výrok Aristodémův. České přízvukně napodobení nevystihuje vůbec bohatou a celkem velmi přesnou rytmicitu helénské poezie, založené na prozódii časoměrné, tj. na dlouhých a krátkých slabikách a notách, jak tomu bylo a je v hudbě antické i pozdější, poněvadž nepřihlíží ke kvantitě slabik tak výrazně v češtině se projevující, nýbrž dbá jen o to, aby byl důrazový přízvuk rytmický v slovech na slabikách, majících rovněž důrazový přízvuk slovní, jednak hlavní, jednak vedlejší, a aby se tyto ikty shodovaly počtem s rytmickými přízvuky antických veršů a kratších rytmických řad; shoda je také v počtu slabik jednotlivých stop, ale zpravidla bez

*Neboť Aristodémos kdysi
prý nikterak škodlivý
V Spartě pronesl výrok:
„Jmění, toť muž, ale chudšas nebývá zdatný.“*

Někteří vypravují, že Periandros odeslal samovládcí milétskému Thrasýbúlovi loď s nákladem. Když však v kójském moři ztroskotala, našli později nějací rybáři třínožku. Podle Fanodíka⁹¹ však byla nalezena ve vodách athénských, dopravena do Athén a podle usnesení 32 lidu poslána Biantovi. Proč se tak stalo, povíme v životopise Biantově.

Jiní vypravují, že trojnožku zhotovil sám Héfaistos a dal ji Pelopovi⁹² jako svatební dar. Potom se dostala k Meneláovi,⁹³ a když ji Alexandros⁹⁴ uloupil zároveň s Helenou, hodila ji Lakónka do kójského moře se slovy, že o ni bude mnoho bojů. Po čase, když nějací Lebedčané⁹⁵ koupili v těch končinách úlovek z jedné rybářské sítě, dostali s ním i trojnožku; když pak vznikl o ni mezi nimi a rybáři spor, plavili se až ke Kóu. Nepořídívše nic ani tam, oznámili to své mateřské obci Milétu. Když Kójsťi nedbali jejího poselstva, dali se s nimi Miléšťi do války. Když pak bylo na obou stranách mnoho padlých, byla vyřčena věštba, aby dali trojnožku nejmoudřejšímu člověku. Obě strany se shodly na Thalétovi, ten však ji potom, když 33 putovala po mudrcích, věnoval Apollónovi Didymskému. Kójským se pak dostalo této věštby:

*Dříve Meropů⁹⁶ s Ióny spor mít nebude konce,
dokud trojnožku zlatou, Héfaistem svrženou v moře,
neodešlete z města a nepřijde do domu muž,
jemuž je úplně známo, co jest i co bylo a bude.*

Odpověď Milétským pak zněla:

ohledu na jejich kvantitu v antickém originále, jež určovala ráz jejich, jakož i řad z nich složených a podle toho jich vhodné užití pro různé druhy myšlenek.

⁹¹ Fanodikos, dějepisec jinak neznámý.

⁹² Pelops, zakladatel rodu Pelopovců, syn Tantalův, otec Atreův a Thyestův, děd Agamemnonův a Meneláův, byl králem v Elidě a v Argu na Peloponnésu.

⁹³ Meneláos, král spartský, manžel Helenin.

⁹⁴ Alexandros, známější pod jménem Paris, byl syn trojského krále Priama. Jeho únos Heleny a množství pokladů byl podle *Iliady* příčinou trojské války.

⁹⁵ Obyvatelé pobřežního města Lebedu v Malé Asii.

⁹⁶ Meropové, obyvatelé ostrova Kóu, mající jméno po Meropovi, králi tohoto ostrova.

O třínožce se tážeš, milétský potomku, Foiba?

a dále, jak už bylo uvedeno.

Hermippos přičítá v *Životech* Thalétovi výrok, který připisují někteří Sókratovi. Říkal prý totiž, že je vděčen Štěstěně za tři věci: za prvé, že se narodil jako člověk, a ne jako zvíře, za druhé, že se narodil jako muž, a ne jako žena, a za třetí, že se narodil jako Helén, a ne jako barbar. Vypravuje se též, že když ho vyvedla stařena z domu, aby pozoroval hvězdy, spadl do jámy. Na jeho pokřik prý mu řekla stařena: „Ty si myslíš, Thaléte, že poznáš, co je na nebi, když nejsi s to, abys viděl, co je před tvýma nohama?“ Jako zkoumatele hvězd ho zná Timón⁹⁷ a chválí ho v *Posměšcích* slovy: 34

Jeden ze sedmi mudrců Thalés, hvězd zkoumatel moudrý.

Lobón z Argu⁹⁸ odhaduje to, co Thalés napsal, na dvě stě veršů. Na jeho soše je prý vytesán tento nápis:

*Tento Thalés, ježž iónský vychoval Milét, se jeví
jako cti nejhodnější pro moudrost z hvězdářů všech.*

K jeho zpívaným výrokům⁹⁹ prý patří tyto: 35

*Nejsou důkazem rozumné představy přemnohá slova;
usiluj o jedno moudré,
vol si jedno dobré,
tak spoutáš lidi žvanivých
jen bez konce tlachavou řeč.*

Kolují pak i tyto jeho duchaplné výroky:

*Nejstarší ze všeho je bůh, neboť se nezrodil.
Nejkrásnější je vesmír, neboť je dílem boha.
Největší je prostor, neboť obsáhne všechno.
Nejrychlejší je myšlenka, neboť pronikne všechno.
Nejsilnější je nutnost, neboť ovládá všechno.
Nejmoudřejší je čas, neboť objeví všechno.*

⁹⁷ O něm viz kn. IX § 109–116.

⁹⁸ Skladatel spisu o básnících z neznámé doby.

⁹⁹ Zpívanými výroky nazývá DL zde i dále drobné skladby vážného obsahu, podané lyrickými rytmy, jež byly nejspíše zpívány s doprovodem lyry při symposiích. Je těžko říci, které byly skutečně výtvozem mudrce, jemuž se přičítají, a které byly později za výtvoří těchto mudrců vydávány. Citovaná skladba začíná šesti daktyly, následuje trojstopá řada daktylská, trochejská, řada o dvou zpomalených diambech a o třech anapestech jako zakončení.

Říkal, že se smrt ničím neliší od života. Když pak se ho kdosi zeptal: „Proč tedy nezemřeš?“, odpověděl: „Protože v tom není rozdíl.“
 36 Na otázku, co vzniklo dřívě, noc či den, odpověděl: „Noc, a to jen o jeden den!“¹⁰⁰ Když se ho kdosi otázel, utají-li se před bohem člověk činící bezpráví, odpověděl: „Neutají se, ani když jen na ně pomyslí.“ Cizoložníkovi, který se ho otázel, má-li odpřisáhnout, že neizoložil, řekl: „Není horší křivá přísaha než cizoložství.“ Na otázku, co je nesnadné, odpověděl: „Poznat sebe sama.“ A co je snadné? — „Dát radu jinému.“ Co je nejpříjemnější? — „Dojít svého cíle.“ Co je božské? — „Co nemá počátek ani konec.“ Na otázku, co viděl nejpodivnějšího, odpověděl: „Starce tyрана!“ Jak by kdo snášel nejsnáze neštěstí? „Viděl-li by, že se jeho nepřítelům vede ještě hůře.“ Jak bychom žili nejlépe a nejspravedlivěji? „Kdybychom sami nedělali to, co vytýkáme ostatním.“ A kdo je šťastný? „Kdo je tělesně zdravý, duševně bystrý a má dobrou povahu.“ Vybízí též, abychom byli pamětlivi přátel přítomných i nepřítomných, abychom neukazovali jen pěknou tvář, nýbrž byli krásní svým chováním. „Neobohacuj se,“ praví, „špatným způsobem a nezprolivuj se svou řečí těm, kteří si získali tvou důvěru!“ „Jaké služby prokážeš svým rodičům, takové očekávej i od svých dětí!“ Vylévání Nilu vysvětloval tím, že každoročně se opakující větry vzdouvají jeho vlny, vanouce opačným směrem.

38 Apollodóros¹⁰¹ klade v *Kronice* narození Thalétovo do prvního roku
 640 35. olympiády.¹⁰² Zemřel pak v 78 letech nebo podle Sósikrata¹⁰³

¹⁰⁰ Neboť před stvořením slunce byla noc.

¹⁰¹ Apollodóros z Athén (v II. stol. př. n. l.) napsal několik spisů, z nichž nejznámější a nejdůležitější byla ve zbytecích zachovaná veršovaná *Kronika* (v jambických trimetrech), jež obsahovala události od trojské války do současné doby. Mimo ni cituje DL spis *O filosofických školách, O zákonodárcích a Svod pouček*.

¹⁰² Heléni určovali roky od doby helénistické obecně podle olympiád. Olympiáda bylo období čtyř let mezi dvěma olympijskými slavnostmi. Prvním rokem olympiády byl r. 776 př. n. l., od něhož se pravidelně zaznamenávala jména vítězů. Přepočítávání na náš způsob určování doby se komplikuje též tím, že se začátek řeckého roku nekryl s počátkem roku našeho, např. athénský se začínal v první polovici července, takže by každý letopočet před n. l. měl vlastně obsahovat čísla dvě, jež by označovala druhou polovici roku předešlého a první polovici roku následujícího. Při přepočítávání na náš letopočet vezmeme číslo nejbližší uplynulé olympiády, násobíme je čtyřmi, připočteme udaný rok udané olympiády a součet odečteme od 777 (např. 3. rok 35. olympiády: $35 - 1 = 34; 34 \times 4 = 136; 136 + 3 = 139; 777/6 - 139 = 638/637$). Všechny časové údaje tímto způsobem v díle Dógenově podané týkají se let př. n. l.

¹⁰³ Sósikratés z Rhodu, jinak neznámý autor spisu *Nástupnictví filosofů*, Dógenem často jmenovaného.

v 90, neboť skonal v 58. olympiádě jsa současníkem Kroisa, jemuž též slíbil, že překročí řeku Halys bez mostu tím, že on dá jejímu toku jiný směr.

Bylo ještě pět jiných Thalétů, jak praví Démétrios z Magnésie¹⁰⁴ v *Soujmenovcích*: 1. rétor z Kallátidy, nevkusného slohu; 2. velmi nadaný malíř síkyónský; 3. z doby velmi dávné, současník Hésiodův, Homérův a Lykúrgův; 4. jehož vzpomíná Dúris ve spise *O malířství*; 5. mladší a neslavný, jež připomíná Dionýsios v *Kritikách*.¹⁰⁵

Mudre Thalés skonal, dívaje se na tělocvičný závod, a to vedrem, 39 žízni a slabostí, neboť byl již velmi stár. Na jeho hrobě je napsáno:

*Věru skrovný jen tuto náhrobek Thalétův vidíš;
 velká však moudrosti jeho sláva až do nebe jde.*

Je i od nás na něho tento epigram v první knize *Epigramů* neboli v *Sbírcce všech rozměrů*:

*Na závod gymnický kdysi když opět díval se Thalés
 moudrý, nebeský Die, vzal jsi ho ze stadiá.
 Chválím, že jsi ho odvedl blíž, neboť již věru
 pro stáří nemohl hvězdy se země pozorovat.*

Od něho pochází výrok „Poznej sebe sama“, který připisuje Anti- 40 sthenés¹⁰⁶ v *Nástupnictvích* Fémonoi,¹⁰⁷ od níž prý si jej přisvojil Chlón.

O sedmi mudrcích — neboť se sluší i jich zde všeobecně vzpomenout — kolují takovéto zprávy. Damón z Kyrény,¹⁰⁸ skladatel spisu *O filosofech*, činí výtky všem filosofům, nejvíce však sedmi mudrcům. Anaximénés¹⁰⁹ tvrdí, že se všichni zabývali básnictvím. Dikaiarchos¹¹⁰ je nepokládá ani za mudrce, ani za filosofy, nýbrž za rozumné

¹⁰⁴ Démétrios z Magnésie (z I. stol.) složil kromě Dógenem často jmenovaného spisu *O stejnojmenných básnících a spisovatelích (O soujmenovcích)* též spis *O stejnojmenných městech*.

¹⁰⁵ Nevíme ani, o kterého Dionýsia jde (o Dionýsia z Halikarnassu, dějepisce, řečníka a literárního kritika z 1. stol. př. n. l.?), ani čeho se jeho spis týkal.

¹⁰⁶ Anthisthenés, autor spisu *Nástupnictví filosofů*, je asi peripatetik, jenž pocházel z Rhodu.

¹⁰⁷ Fémonoé, sestra Apollónova, byla první věstkyní v Delfách.

¹⁰⁸ Damón z Kyrény, blíže neznámý.

¹⁰⁹ Anaximénés z Lampsaku, asi podle výkladu Dógenova II 3 dějepisec, synovec rétora Anaxiména z Lampsaku, jenž vypsál činy Alexandra Velikého.

¹¹⁰ Dikaiarchos z Messány na Sicílii, žák Aristotelův a významný dějepisec, jenž podal v *Životě Hellady* první pokus o kulturní dějiny Helénů a svými výklady o životě filosofů stal se též tvůrcem řecké biografie.

muže a schopné zákonodárce. Archetimos ze Syrákús vyličil jejich schůzku u Kypsela,¹¹¹ které, jak praví, sám se též zúčastnil, avšak podle Efora¹¹² se sešli všichni kromě Thaléta u Kroisa. Někteří tvrdí, že se sešli v Paniónionu,¹¹³ v Korintu a v Delfách. Není shody ani v jejich výrociích, jež se připisují hned tomu, hned onomu, jako např. tento:

*Byl to mudrc lakedaimonský Chilón, jenž pravil:
„Všeho jen s měrou, vždyť všechno je krásné ve vhodný čas.“*

Je spor též o jejich počet. Neboť Maiandrios uvádí namísto Kleobúla a Mysóna syna Gorgiadova Leófanta z Lebedu nebo Efesu a Epimenida z Kréty; Platón uvádí v *Prótagorovi* namísto Periandra Mysóna, Eforos pak namísto Mysóna Anacharsida. Jiní k nim přidávají též Pýthagoru. Dikaiarchos uvádí shodně s námi čtyři: Thaléta, Bianta, Pittaka a Solóna. Mimoto jmenuje ještě šest jiných: Aristodéma,¹¹⁴ Pamfila, Chilóna z Lakedaimonu, Kleobúla, Anacharsida a Periandra, z nichž si vybral tři. Někteří přidávají ještě Akúsiláa z Argu,¹¹⁵ syna Kabova nebo Skabrova. Hermippos praví ve spise *O mudrcích*, že jich bylo sedmáct, z nichž prý se různé vybírá sedm; jsou to: Solón, Thalés, Pittakos, Biás, Chilón, Mysón, Kleobúlos, Periarandros, Anacharsis, Akúsiláos, Epimenidés, Leófantos, Ferekýdés, Aristodémos, Pýthagorás, Lásos, syn Charmantidův nebo Sisymbriův nebo podle Aristoxena Chabrinův, původem z Hermiony,¹¹⁶ a Anaxagorás. Hippobotos však jmenuje v *Seznamu filosofů* Orfea, Lina, Solóna, Periandra, Anacharsida, Kleobúla, Mysóna, Thaléta, Bianta, Pittaka, Epicharma a Pýthagoru.

Uvádějí se i tyto Thalétovy listy:¹¹⁷

¹¹¹ Kypselos byl samovládcem v Korintu v VII. stol. př. n. l. Zúčastnil-li se Archetimos — jak sám tvrdil — schůzky mudrců u Kypsela, kterou vyličil, byl by nejstarším zpravodajem Diogenovým, a to ať už přímým či spíše prostřednictvím některého z pozdějších hojných pramenů, týkajících se mudrců.

¹¹² Eforos z Kýmy v M. Asii (ze IV. stol. př. n. l.) napsal v 30 knihách první všeobecné dějiny Helénů od XI. stol. př. n. l. do obléhání Perinthu makedonským králem Filipem r. 340.

¹¹³ Paniónion byl svazový chrám dvanácti iónských měst v M. Asii u Efesu, v němž se shromažďovali jejich zástupci k důležitým rokováním.

¹¹⁴ Je to Aristodémos ze Sparty, jemuž, jak vykládá DL I 31, přičkl básník Alkáios (zl. 50) výrok: „Peníze dělají muže.“

¹¹⁵ Akúsiláos z Argu na Peloponnésu byl skladatel genealogií.

¹¹⁶ Lásos z Hermiony na Peloponnésu (kolem r. 500), básník a hudebník, jehož několik zlomků zachoval Athénaios.

¹¹⁷ Oba však jsou podvržené.

Dovídám se, že jako první z Iónů hodláš Helénům podat výklad o věcech božských. Tvá myšlenka, učinit pomoci spisu tu věc společným vlastnictvím, spíše než ji svěřit jen ledajakým lidem bez jakéhokoli užitku, je správná. Je-li ti to příjemné, chci si s tebou porozprávět, o čem píšeš, a vyzveš-li mě, přijdu k tobě na Syros. Neboť věru já a Solón z Athén bychom nebyli rozumní, kdybychom se nevydali k tobě, když jsme se přeplavili na Krétu, abychom seznali tamější poměry, a také do Egypta, abychom se tam sešli s kněžními a hvězdáři. Přijde totiž i Solón, dovolíš-li. Ty ovšem, protože příliš miluješ svůj domov, málo cestuješ do Iónie a netoužíš po cizích lidech, nýbrž, jak se domnívám, věnuješ se jen jediné věci, spisování; my však, kteří nic nepíšeme, cestujeme po Helladě i Asii.

Thalés Solónovi.

Opustíš-li trochu Athény, mohl bys, myslím, bydlet nejpohodlněji v Milétu u vašich osadníků, takže se ti tam nic zlého nestane. Budeš-li však těžko snášet, že i my Milétané máme nad sebou tyrana — neboť nenávidíš všechny vladaře — přece snad se budeš těšit z toho, že žiješ s námi, svými přáteli. Těž Biás tě pozval do Priény; bylo-li by ti vhodnější k pobytu město Priénských, i já tam přijdu a budu bydlet s tebou.

2. SOLÓN (asi 635–555)

Solón, syn Exékestidův, původem ze Salamíny, zavedl Athéňanům jako první věc „setřesení břemene“ (seisachtheji); bylo to vyproštění osob a majetku z dluhů. Lidé si totiž vypůjčovali peníze na tělo a mnozí si pro nedostatek peněz dluh odpracovávali. Solón sám první odpustil sedm jemu dlužných talentů z otcova dědictví a přiměl ostatní, aby učinili podobně. Tento zákon byl nazván „setřesením břemene“; je zřejmé, proč. Potom vydal ještě další zákony, jichž vypočítávání by dlouho trvalo a dal je napsat na otáčivé desky.¹¹⁸

¹¹⁸ Zákony, jež dal Solón jako archón r. 594/3, obsahovaly nejen seisachtheji, zrušení hypotekárních dluhů, nýbrž též zavedení ústavy timokratické, tj. rozdělení občanstva ve čtyři politické třídy podle odhadu majetkového (pozemkového